

سرانجام وزیر خادم دربار و خائن به ملت

۱۹ آبان ۱۳۹۳ ساعت ۱۷:۴۳

در سحرگاه روز ۱۸ آبان ۱۳۲۸ حکم اعدام جوان ۲۵ ساله اجرا شد که با ترور هژیر علاوه بر حذف وزیر دربار پهلوی که به تجدید انتخابات مجلس شورای ملی انجامید نقش مهمی در تاریخ معاصر داشت.

ترور هژیر از جمله رویدادهای مهم و تاثیرگذار تاریخ معاصر است که علاوه بر حذف وزیر دربار پهلوی که به تجدید انتخابات مجلس شورای ملی انجامید، عنوان اولین شهید فدائیان اسلام را برای سیدحسین امامی به ارمغان آورد.

*برداشت نخست: نخستین شهید فداییان اسلام

سیدحسین امامی که در آن زمان ۲۵ سال بیشتر نداشت با ترور عبدالحسین هژیر نام خود را در تاریخ معاصر ایران به ثبت رساند.

امامی قبل از حضور نواب در ایران، به حلقه مبارزان با کسروی پیوسته بود، اما با اظهار ارادت ظاهری به او در حلقه حامیانش نفوذ کرد تا از این طریق بتواند اخبار درون گروهی آنان را به دوستان خود برساند.

پس از نافرجام ماندن ترور اول کسروی، امامی پیشنهاد داد تا گروه فدائیان اسلام تشکیل شود و مبارزه علیه کسروی و همفکرانش به شکل سازماندهی شده دربیاید.

همه این پیشنهاد را پذیرفتند و سیدمجتبی نواب صفوی را به عنوان رهبر خود انتخاب کردند. پس از چندی در اثر فشار مردم و شکایت آنان به دادگستری، دولت وقت، دستور محاکمه کسروی را به دستگاه قضایی داد. نتیجه دادرسی، پیشاپیش معلوم بود و بسیاری این محاکمه را نمایشی می دانستند.

اینچنین بود که سیدحسین امامی به همراهی علی محمد امامی، رضا الماسیان، مظفریان و فدایی به کاخ دادگستری رفته و در روزی که قرار بود کسروی به اتهام اهانت به اسلام محاکمه شود، او، محافظ و منشی اش را به رگبار گلوله بستند. در پی دستگیری امامی، بسیاری از علما و روحانیون خواستار آزادی عاملان مرگ کسروی شدند و این اعتراضات سرانجام پس از سه ماه به آزادی امامی منجر شد. آزادی ای که کوتاه زمانی بعد به انجام تروری دیگر توسط وی منجر شد.

*برداشت دوم، وزیرخادم دربار و خائن به ملت

عبدالحسین هژیر در سال ۱۲۸۰ شمسی در تهران متولد شد. تحصیلات ابتدایی را در مدرسه مظفری بپایان برد. چندی در دارالفنون درس خواند. سپس به مدرسه علوم سیاسی رفت و در سال ۱۲۹۸ از مدرسه علوم سیاسی دیپلم گرفت.

او زبانهای فرانسه، روسی و انگلیسی را فرا گرفت و در اوایل سال ۱۲۹۹ به خدمت وزارت خارجه در آمد و در اداره دارالترجمه با عنوان مترجم مشغول به کار شد.

در سال ۱۳۰۹ بنا به سفارش انگلیسها به وزارت راه منتقل گردید و سمت بازرس را به خود اختصاص داد. در دوران وزارت سید حسن تقی زاده به سال ۱۳۱۲ از وزارت راه به وزارت دارائی منتقل شد و سمتهای مختلفی پیدا کرد تا بر مسند مدیر کلی وزارت دارایی تکیه کرد و چندی هم بازرس دولت در بانک ملی بود.

بالاخره با هماهنگیهای پشت پرده و سفارشات خاص در کابینههای سیاسی، قوام، حکیمی و ساعد به وزارت رسید. خانم لمبتن رئیس اطلاعات سفارت انگلیس نردبان ترقی هژیر به مدارج عالی بوده است. هدف از این سفارشات تثبیت قرارداد ۱۹۳۳ نفت جنوب ایران به مدت نیم قرن برای انگلیسیها بود.

از کارهای هژیر صدور نامه مفاصا حساب شرکت نفت ایران و انگلیس بود. با صدور این نامه هژیر در داخل به جانبداری از منافع شرکت نفت ایران و انگلیس متهم شد.

در اردیبهشت ۱۳۲۷ که دولت ۱۵۷ روزه حکیمی در آستانه سقوط قرار گرفت، با حمایت انگلیسیها، دربار و بالاخص اشرف پهلوی، مجلس در ۲۵ خرداد هژیر را به عنوان نخست وزیر برگزید.

مردم و در رأس آنها آیت الله کاشانی که از ماهیت واقعی هژیر خبردار بودند روزهای ۲۵ و ۲۶ خرداد در مسجد شاه و بازار، اجتماعی عظیم بر ضد هژیر بر پا کردند که حضور تعداد زیادی طلبه و بازاری در آن مشهود بود. مخالفان با پرچمهای سیاه و شعارهای مخالف دولت در خیابانهای لاله زار و شاه آباد به حرکت درآمدند و شعار مرده باد هژیر سر دادند.

اعلامیه ای هم از طرف آیت الله کاشانی در مخالفت با دولت هژیر پخش شد.

این حرکت در روز پنجشنبه ۲۷ خرداد به رهبری نواب صفوی رهبر فدائیان اسلام که پرچم سرخ در دست داشت ادامه داشت که منجر به درگیری بین مردم و نیروهای انتظامی شد و تعدادی از طرفین مجروح شدند. اما بالاخره هژیر در جلسه ۸ تیر همان سال

با ۸۸ رأی از ۹۶ رأی به سمت نخست وزیری منصوب گردید.

عبدالحسین هژیر، پس از واقعه ترور نافرجام شاه در بهمن ۱۳۲۷ به نمایندگی از تهران به عضویت مجلس مؤسسانی درآمد که اختیارات شاه را افزایش داد.

او چندی بعد در ۲۸ تیر ماه ۱۳۲۸ به سمت وزیر دربار منصوب شد. همان زمان بود که فدائیان اسلام که نسبت به این انتصاب اعتراض داشتند او را به مرگ محکوم کردند.

در جریان تحسن دکتر مصدق و یارانش، در اعتراض به شیوه برگزاری انتخابات مجلس شانزدهم که به تشکیل جبهه ملی انجامید، هژیر از سوی شاه مامور مذاکره با تحسن کنندگان بود. دخالت دربار و نظامیان در این انتخابات به حدی بود که گمان می‌رفت مجلسی کاملاً مطیع شاه تشکیل خواهد شد. هژیر نیز به عنوان وزیر دربار، در فرآیند تقلب در انتخابات نقش مهمی داشت.

بنا به نظر مورخان، هژیر می‌توانست نقش مهمی را در جهت جلوگیری از ورود نمایندگان مستقل و غیردرباری ایفا کند. تمهیدات لازم برای تقلب در انتخابات دیده شد بود و حتی سید حسین امامی عامل ترور هژیر و یکی از فداییان اسلام خود نظاره‌گر تعویض آرا در مسجد سپهسالار بوده و این امر بر تصمیم او به ترور هژیر اثر گذاشته بود و حتی برابر با شنیده‌ها به دنبال انتقال صندوق‌ها به عمارت فرهنگستان (دانشکده معقول و منقول) در رده‌بندی حائزین بالاترین آرا در میان نمایندگان تهران رفته رفته تغییرات محسوس به وجود آمد.

کاندیداهای «جبهه ملی» که قبل از حرکت صندوق‌ها، جزء هشت نفر اول بودند جای خود را به «وکلائی دولتی» دادند. بنابراین فداییان اسلام تنها راه چاره را در ترور هژیر دید و این وظیفه به عهده سیدحسین امامی واگذار شد.

در روز سوم محرم برابر با ۱۳ آبان ۱۳۲۸ مراسمی عزاداری از سوی دربار در مسجد سپهسالار برگزار شد و محمدتقی فلسفی بر روی منبر رفت. هژیر هم در راهروی مسجد ایستاده بود و به هر مداحی که می‌آمد یک خلعت می‌داد. امامی به محض آنکه وارد شد گردن هژیر را گرفت و یک تیر به او شلیک کرد. مردم از صدای تیر متوحش شدند. فلسفی هم ناراحت شد و خواست منبر را ترک کند ولی گفته شد که لامپ ترکید. مردم آرام شدند و دوباره به جای خود نشستند. امامی به تصور اینکه کار هژیر تمام نشده یقه او را گرفت و دو تیر دیگر به او زد و همان جا کار تمام شد و نعش هژیر نقش بر زمین شد و او از در پشت مسجد بیرون بردند.

دوستان امامی قصد خارج کردن او از صحنه را داشتند اما شخصی بنام قهرمانی که کارمند وزارت پست و تلگراف بود، امامی را گرفت و تلاش دوستان امامی برای رهانیدن او از مهلکه بی‌نتیجه ماند.

بعد از دستگیری امامی وی بلافاصله به این اقدام اعتراف کرد و گفت چون زنده ماندن هژیر را به زیان مملکت می دانسته لذا اقدام به ترور او کرده است. دادگاه نظامی، روز ۱۴ آبان، امامی را به اعدام محکوم کرد. امامی حتی تجدیدنظر نخواست و سحرگاه روز ۱۸ آبان اعدام شد.

در نوزدهم آبان، ساعد، نخست وزیر وقت، دستور تجدید انتخابات تهران را صادر کرد و به این ترتیب دکتر مصدق، حائری زاده، حسین مکی، نریمان و شایگان از نیروهای ملی و مذهبی توانستند به نمایندگی از مردم تهران وارد مجلس شوند و «فراکسیون جبهه ملی» در مجلس شانزدهم را تشکیل دهند.

منبع: فارس

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/۲۸۶۲۶/سراانجام-وزیر-خادم-وزیر-سراانجام/۲۸۶۲۶>